

**AKTIVNOSTI KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM »BAZOVICA« V REŠKEM TISKU
»NOVI LIST« IN »LA VOCE DEL POPOLO«
MED LETOMA 1947 IN 1957**

Članek navaja podatke o ustanovitvi KPD Slovenski dom »Bazovica« in njegovem delovanju v letih 1947 do 1957, ki jih je mogoče najti v vesteh tedanjih reških časnikov »Novi list« in »La voce del popolo.« Prinaša komparativno analizo podatkov, opravljeno na osnovi pisne kronike od leta 1953 dalje ter interpretacijo podatkov, najdenih v raznih vesteh, obvestilih, pogledih in kritikah, ki so jih objavljali s spreminjajočo se intenzivnostjo. Sklep je, da je tisk spremljal dogodke v zvezi s KPD neenakomerno, enako neredno pa je poročal tudi o dogajanju v drugih manjšinskih skupnostih na območju Reke. Raziskava je pokazala, da so časopisni zapisi relevanten komparativni vir pri preučevanju delovanja slovenske manjšine, posredno pa tudi položaja in življenja Slovencev na Reki.

Ključne besede: KPD Slovenski dom Bazovica, Reka, Slovenci, časopisi

ACTIVITIES OF THE CULTURAL AND EDUCATIONAL ASSOCIATION SLOVENE CENTRE BAZOVICA AS REPORTED IN RIJEKA PAPERS *NOVI LIST* AND *LA VOCE DEL POPOLO* FROM 1947 TO 1957

*The article brings data on the founding of the CEA Slovene Centre Bazovica and its activities from 1947 to 1957 as reported in the Rijeka papers *Novi list* and *La voce del popolo*. It provides a comparative analysis of data based upon chronicles written since 1953, and an interpretation of data acquired from news, reports, viewpoints and critiques, which were published with varying intensity. The conclusion is that events concerning the CEA were followed irregularly, as were events concerning other minority communities in Rijeka and its territory. The research study has shown that newspaper articles can be a relevant comparative source for the study of the activities of the Slovene minority, and indirectly also of the status and daily life of Slovenes in Rijeka.*

Keywords: CEA Slovene Centre Bazovica, Rijeka, Slovenes, newspapers

UVOD

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom »Bazovica«, ustanovljeno leta 1947 na Reki, deluje še danes in združuje pripadnike slovenske manjšine pa tudi drugih narodnosti. Potreba po ustanovitvi Slovenskega doma je temeljila na velikem številu pripadnikov slovenske narodnosti, ki so takrat živeli na Reki in v njeni okolici.

Slovenci so se sprva zbirali v glavnem v posameznih delih mesta Reke, v katerih so živeli in delali, kot na primer na Sušaku, v Turniču, pa tudi v središču mesta. Številnost udeležencev in raznovrstnost vsebin ter potreba po krepitvi skupnosti so privedli do ideje o ustanovitvi Slovenskega doma. Prvi zbor je zabeležen 17. 8. 1947 na Mlaki. Tedaj so se tudi dogovorili, da se bo društvo v spomin na štiri slovenske antifašiste, ki so bili ustreljeni v zdaj italijanskem kraju Basovizza, imenovalo KPD Slovenski dom »Bazovica«.

Nastanka Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom »Bazovica« takratni reški tisk ni zabeležil. Prvi zapis o delovanju KPD Slovenski dom »Bazovica« najdemo v *Primorskem dnevniku*, manjšinskem časopisu, ki je izhajal in še vedno izhaja v Trstu. V njem beremo: *Društvo »Bazovica« na Reki vabi vse Slovence, bivajoče na Reki in Sušaku na važen masovni sestanek, ki se vrši v petek 17. t. m. ob 8. uri zvečer v rajonski dvorani Ljudskega vrta (Giardini).*¹ Naslednje leto je aktivnost KPD Slovenski dom »Bazovica« evidentirana v dveh reških časopisih: *Novi list*² in *La voce del popolo*. Ko odgovarjamo na vprašanje, koliko je dnevni tisk sploh spremljal dogodke v »Bazovici«, lahko mimogrede zberemo tudi posamezne informacije, povezane z društveno dejavnostjo. S primerjavo dnevniških časopisov vidimo, ali so podane iste ali različne informacije. Hkrati se postavlja tudi vprašanje, koliko so reški časopisi spremljali dogodke tudi drugih reških kulturno-umetniških društev.

Dejavnosti KPD Slovenski dom »Bazovica« so delno zabeležene tudi v kroniki, ki so jo začeli pisati leta 1953, torej šest let po ustanovitvi društva. Kronika ni vodenja povsem kronološko in prvi zapisi so dokaj skromni.

Iz gradiva *Novega lista* in *La voce del popolo* sem evidentirala: naslov, temo, datum objave. Nisem pa posebej beležila avtorjev besedil, ker nekatera niso podpisana, in ker so to v glavnem kratki prispevki, ki jih niso napisali znani novinarji.

1 Društvo »Bazovica«. *Primorski dnevnik*, 16. 10. 1947, 2.

2 *Novi list* se je do leta 1953 imenoval *Riječki list*. Zaradi lažjega razumevanja ga bom imenovala samo *Novi list*.

Do sedaj se beleženje delovanja Slovenskega doma »Bazovica« v tisku ni spremljalo. Čeprav se ta segment ni preučeval, bi lahko delno povezavo z mojo raziskavo našli v delih Irvina Lukežića,³ Petra Strčića⁴ ali Sanje Bobetko-Majer.⁵

Primerjala bom popis časopisnih besedil iz *Novega lista* in *La voce del popolo* z namenom, da bi videla, ali se ujemajo in v kolikšni meri.

Pričakujem, da je *Novi list* spremljal delovanje KPD Slovenski dom »Bazovica« kot relevantnega kulturno-umetniškega društva, ki je s svojim delom prispevalo k razvoju kulture na Reki. V določeni meri se pričakuje, da so to delo spremljali tudi v manjšinskem italijanskem časopisu *La voce del popolo*. Pričakujem tudi, da evidentiranje aktivnosti KPD »Bazovica« v dnevnem tisku prispeva k celovitejšem poznavanju teh aktivnosti in tudi njihovemu pomenu za sredino, v kateri društvo deluje.

REZULTATI RAZISKAVE

Besedila o »Bazovici« lahko grupiramo na zapise in obvestila ter na pregled, poročila in kritike.⁶

Na podlagi dosedanjih raziskav o delovanju »Bazovice«, spremljanem skozi tisk v obdobju 10 let (od 1947 do 1957), sem ugotovila, da je bilo spremljanje dogodkov glede na število prispevkov v posameznem letu zelo različno.

3 I. Lukežić, Književne teme v hrvaški periodiki istrsko-kvarnerskega kroga. Magistrsko delo, tipkopis.

4 P. Strčić, *Primorski vjesnik leta 1941: Izbor člankov o Hrvaškem primorju, Istri in Gorskem kotarju*. Reka 1972: Mala biblioteka Muzeja ljudske revolucije na Reki.

5 S. Bobetko-Majer, Ferdo Livadić v tisku svoje dobe. V: *Arti Musices*, št. 2, Zagreb 1999, 151–159.

6 M. Sapunar, *Osnove znanosti o novinarstvu*. Zagreb 2000: Naprijed.

Tabela 1: Pregled prispevkov v kroniki *Novega lista* in *La voce del popolo* od leta 1947 do 1948.

Leto	Število aktivnosti v kroniki	Število objavljenih zapisov v <i>Novem listu</i>	Število objavljenih zapisov v <i>La voce del popolo</i>
1947	-	-	-
1948	-	32	28
1949	-	36	19
1950	-	35	26
1951	-	26	17
1952	-	4	8
1953	34	3	-
1954	20	5	-
1955	21	5	1
1956	22	-	2
1957	17	5	-
Skupaj	114	151	101

Iz tabele 1. je razvidno, da je bilo v kroniki v obdobju med letoma 1953 in 1957 zabeleženih 114 dogodkov. V obdobju med letoma 1947 in 1957 je bilo v *Novem listu* objavljenih 151 člankov, v *La voce del popolo* pa 101 članek.

Žal se je kronika »Bazovice«, ki je bila v poznejšem obdobju izhodišče za tovrstne analize, začela voditi šele leta 1953 in je prvi zapis v njej datiran šele 31. 12. 1952, ko so v prostorih društvenega doma organizirali silvestrovanje. Vendar pa so aktivnosti, ki so se odvijale v »Bazovici«, v njenih prvih letih zelo dobro zabeležene v tedanjem tisku. Ti časopisni prispevki so večinoma najave dogodkov. V *Novem listu* so izhajali v rubriki »Kroz Rijeku«, v *La voce del popolo* pa v rubriki »Cronaca di Fiume«. Ti dve rubriki sta enaki.

Med 16 zapisi iz leta 1948, ki so izšli v *Novem listu*, se jih 14 nanaša na najave raznih dogodkov v prostorih »Bazovice«. V časopisu *La voce del popolo* je tovrstnih zapisov 20. Eden od časopisnih člankov, v katerem se omenja »Bazovica«, je razgovor s slovenskimi književniki, s katerimi je uprava društva organizirala literarni večer. Podobno je tudi z zapisi dogodkov iz leta 1949, 1950 in 1951. Kot pri

predhodnih se tudi v teh člankih največkrat objavljajo najave dogodkov, pa tudi obvestila o posameznih prihodnjih aktivnostih.

Po letu 1951 se je število člankov v reških časopisih zmanjševalo, v posameznih letih se njena dejavnost sploh ni omenjala. Preseneča, da so v *Novem listu* iz leta 1952 samo štirje prispevki, v *Novem listu* iz leta 1953 pa celo samo eden. V primerjavi z letom 1951, ko je bilo v *Novem listu* objavljenih 22 zapisov o delovanju »Bazovice« in o njenem sodelovanju v okviru drugih prireditev, se zastavlja vprašanje, zakaj. Stanje v *La voce del popolo* je enako. Leta 1951 je bilo o »Bazovici« objavljenih 17 prispevkov, leta 1952 osem, leta 1953 pa v tem časopisu ni bil objavljen niti en prispevek, v katerem bi se omenjala »Bazovica«. Glede na to bi lahko zaključili, da v »Bazovici« ni bilo nobenih aktivnosti, kar pa negira njena kronika, ki v tem letu beleži 34 dogodkov.⁷ To so v glavnem družabni večeri, odvijale pa so se tudi celovečerne prireditve harmonikarjev in pevskega zbora ali dramske skupine.⁸ Podobno stanje je bilo tudi v letu 1954. V društveni kroniki je zabeleženih 20 dogodkov.⁹ *Novi list* je to pospremil s petimi prispevki, medtem ko v *La voce del popolo* ni niti enega. Pa tudi omenjenih pet prispevkov v *Novem listu* se ne nanaša neposredno na aktivnost članov »Bazovice«.

V letu 1955 beleži kronika 21 dogodkov, od tega je v *Novem listu* objavljenih pet prispevkov, v *La voce del popolo* pa eden. Od besedil, objavljenih v *Novem listu*, se dva nanašata na dogodka v »Bazovici«, medtem ko se ta v drugih omenja le kot udeleženka na »Smotri«.

Leta 1956 je v kroniki zabeleženih 22 dogodkov,¹⁰ v *Novem listu* nobeden, v *La voce del popolo* pa sta izšli dve obvestili.

V letu 1957 v *Novem listu* najdemo pet člankov, v *La voce del popolo* niti enega, medtem ko je v kroniki »Bazovice« zabeleženih 17 dogodkov.¹¹

Razlog zmanjšanja števila člankov o delovanju »Bazovice« so verjetno nesporazumi znotraj članstva in takratni razdor. Žal o tem v arhivu ni podatkov, vendar se nekatere težave lahko sluti iz člankov, objavljenih v časopisih iz leta 1952 in 1953. K tej neinformiranosti je prispevala tudi nezainteresiranost tiska za dogodke v »Bazovici«. To še posebej velja za *Novi list*, kjer so obvestila v rubriki »Kroz Rijeku« pogosto objavljena dan pozneje, v nasprotju z *La voce del popolo*, ki je ta obvestila objavljal pravočasno.

7 Kronika Slovenskega doma KPD »Bazovica«, zvezek 1, 1–3.

8 Cit. d., 3–5.

9 Cit. d., 5–10.

10 Cit. d., 10–16.

11 Cit. d., 16–18.

Začetke delovanja »Bazovice« lahko neposredno spremljamo iz obvestil o raznih dogodkih v prostorih društva. Ta so dober pokazatelj in z njihovo pomočjo je mogoče veliko izvedeti o življenju tega kulturno-umetniškega društva in njegovih članov, še preden so ti začeli pisati kroniko. Iz njih razbiramo težave, s katerimi so se spoprijemali člani društva, spremljamo delovanje prvih sekcij, sodelovanje z drugimi kulturno-umetniškimi društvi, pa tudi poskuse ustanovitve prve šole v slovenskem jeziku na Reki.

Čeprav so ti zapisi kratki, je njihov obstoj zelo pomemben. Iz teh najav se delno lahko pričara vsakdanje življenje v klubu, lahko pa se občuti tudi želja po povečanju članstva in trud za ohranjanje slovenskega narodnega izročila in kulture.

Iz zapisov v reških časopisih spoznavamo cilje društva, ki so predvsem: *dvi-gniti kulturno raven svojega članstva, negovati materinski jezik, spoznavati kulturne dosežke in kulturo drugih jugoslovanskih narodov, razvijati in krepiti bratstvo in enotnost med ljudstvi*.¹² Da bi se vsi ti cilji uresničili, je bilo treba začeti z določenimi dejavnostmi, ki so se oblikovale kot sekcije. Tako je v obeh časopisih objavljeno: ... *nocoj bo v našo luko priplula jugoslovanska ladja »Radnik«, ki bo med ostalimi povratniki pripeljala tudi nekaj slovenskih družin. Pozivajo se vsi reški Slovenci, da se zberejo po prihodu in jim izrečejo dobrodošlico*.

Nocoj točno ob 20. uri se bo v sedežu kluba odvijal množični sestanek, na katerem se bo reproduciral en interesanten dokumentarec o Indiji. Priporoča se čim večja navzočnost.¹³ Iz obvestila se vidi, da se je uprava društva trudila organizirati zanimive in hkrati tudi poučne projekcije dokumentarnih filmov: *Slovenski klub »Bazovica« organizira sutra, u petak 27. 10. u 20 sati u sjedištu Podpinjol 39 svečani program u čast hrvatskog pjesnika Marulića. Članovi i prijatelji kluba su pozvani na proslavu*.¹⁴ Na isto obvestilo naletimo tudi v *Novem listu*.¹⁵

Nadaljnji zapisi kažejo, da so se člani kluba vključevali v vsa tedaj pomembnejša družbena dogajanja: *pozivajo se vsi člani kluba Slovencev, da pridejo danes ob 8. uri pred sedež v ulici Goldoni 1, 3. nadstropje, zaradi množičnega odhoda na prostovoljno delo za izgradnjo avtoceste*.¹⁶ V *Novem listu* lahko preberemo naslednji poziv: *»Slovenski dom« poziva na udarnički rad na Autostradi u nedjelju 19.*

12 30 let Slovenskega kulturno prosvetnega društva »Bazovica«. Reka 194–197; Kulturno prosvetno društvo »Bazovica«, Ljubljana 1977, 16.

13 Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 17. 9. 1948, 2.; Društvene vijesti. *Riječki list*, 17. 9. 1948, 2.

14 Celebrazione del poseta Marulić al Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 27. 10. 1950, 2.

15 Društvene vijesti. *Riječki list*, 27. 10. 1950, 2.

16 Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 19. 9. 1948, 2.

*o. m. Pozivaju se takoder i pioniri. Sastanak je pred društvenim domom u 8 sati u jutro.*¹⁷

Ob svojih začetkih je morala »Bazovica« pogosto menjati prostore, v katerih je delovala, saj sama ni imela primernih prostorov. O tem lahko sklepamo iz spominov posameznih društvenih članov in iz informacij v člankih. Sprva so se zaradi pomanjkanja lastnega prostora zbirali v Narodni čitalnici. Danes se v teh prostorih nahaja Radio Reka.¹⁸ To je bil prostor, kjer je vadil pevski zbor in kjer so bile prve vaje folklorne skupine, ki pa takrat žal nikoli ni imela priložnosti za nastop.¹⁹ Čitalnico so člani pogosto uporabljali kot sestajališče, kjer so imeli kulturne večere, sestanke ali od koder so odhajali na izlete in prostovoljne akcije.

Tako *La voce del popolo* piše: *večer branja poezije bo nocoj ob 20. uri v Narodni čitalnici*. V istem članku tudi obvešča, da bodo svoja dela brali: ... *Franko Bevk, Eduard Kozbek, Miško Kranjc, Cene Vipotnik, Milan Šega in avtorja z Reke Gemma Hafner in Fran Batagelli*.²⁰ Poudarili so tudi, da je to prva tovrstna manifestacija slovenske literature na Reki. *Novi list* je v prispevku z naslovom »Književno veče slovenskih književnika« zapisal: ... *sigurno je da je ova interesantna literarna večer privuči velik broj naših gradjana, jer su spomenuti slovenski književnici poznati i našoj publici svojim književnim radovima. Književnu večer priredjuje Slovensko prosvjetno društvo u Rijeci*.²¹

Pod naslovom »Assemblea generale del Circolo Sloveno di Cultura« v *La voce del popolo* piše: *Svi slovenski gradani Rijeke-Sušaka pozvani su na prvu generalnu skupštino u nedjelju 14. 3. u 9 sati u Narodnoj čitaonici*. V zapisu je tudi izražena želja po čim večji udeležbi ... *zbog važnosti 1. skupštine u tijeku koje će biti izabrana uprava i plan aktivnosti za 1948. godinu*.²² V časopisnem članku pod nazivom »Circolo Sloveno di Cultura« obveščajo Slovence z Reke, ki *sodelujejo jutri pri prostovoljnem delu, da bodo krenili ob 7. uri iz Narodne čitalnice*.²³

Ko so začeli obnavljati opustošeno »Narodno čitalnico«, je KPD Slovenski dom »Bazovica« dobil prostore v ulici Goldoni, kar je zabeleženo v tedanjem tisku. Tako *La voce del popolo* piše: *V petek, 1. oktobra ob 20. uri bo množični sestanek na sedežu kluba (ul. Goldoni 1, 3. nadstropje) na katerega se pozivajo vsi člani in*

¹⁷ Slovenski dom. *Riječki list*, 19. 10. 1948, 4.

¹⁸ Iz osebnega razgovora z Ido Piuuzzi in Marijo Čekada.

¹⁹ Iz osebnega razgovora z Ido Piuuzzi.

²⁰ Circolo slaveno di cultura. *La voce del popolo*, 14. 2. 1948, 2.

²¹ Književno veče slovenskih književnika. *Riječki list*, 14. 2. 1948, 4.

²² Assemble generale del circolo slaveno da cultura. *La voce del popolo*, 13. 3. 1948, 2.

²³ Circolo Slaveno di Cultura. *La voce del popolo*, 20. 3. 1948, 2.

*prijatelji. Izvedli bomo projekcijo zanimivega filma.*²⁴ Hkrati so obvestili tudi *slovenske pionire*, da bo sestanek v nedeljo ob 9. uri zjutraj.

Očitno pa ti prostori niso bili primerni za večje prireditve, kar je razvidno iz člankov, ki vabijo na prireditve, in v katerih so navedene tudi druge dvorane, v katerih so nastopali. Kot na primer ob komemoraciji v počastitev dr. Franceta Prešerna, *ki bo v Centralnem kulturnem domu (nekdanja Guvernerjeva palača).*²⁵ Med drugim so se sestajali tudi v dvorani Giardini, kar se vidi iz naslednjega obvestila: *Pozivaju se člani zbora, starši dijakov, člani in prijatelji na društveni sestanek nocoj ob 20. uri v kulturni dom Giardini,*²⁶ a *priprave za letno skupščino bodo v nedeljo 5. 3. ob 16. uri v Kulturnem domu »Željezničar« z Reke ...*²⁷ V isti dvorani so bile tudi razne kulturne manifestacije. O tem priča naslednje obvestilo: *Slovenski dom SKPD »Bazovica« v Reki, priredi ob 9. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte Slovenije akademijo, ki se bo vršila v četrtek dne 27. aprila ob 20 uri v dvorani Kulturnega doma »Železničar«.*²⁸ Isto obvestilo najdemo tudi v *La voce del popolo*.²⁹ V časopisu je tudi prvo obvestilo o odprtju novega doma v njegovih današnjih prostorih. To je vabilo na slavnostno odprtje *Slovenskega Doma v novih prostorih v ulici Salita del Pino 39. Na sporedu so pesmi, referat, recitacije in solopevi s klavirjem.*³⁰

Da bi ohranili svoj jezik, so Slovenci odprli svojo šolo.³¹ Podatke o tem med drugim najdemo tudi v glasilih. Tako je v članku v dnevnem časopisu *La voce del popolo* objavljena naslednja informacija: *obvestilo vsem slovenskim staršem, da bo danes od 8. do 12. ure na sedežu slovenskega kluba vpis v vse 4 razrede osnovne šole. Ob istem času in na istem kraju bodo tudi vpisi za tečaje slovenskega jezika za učence srednjih in višjih šol, kot tudi za večerne tečaje. Vse informacije lahko dobite pri sekretarici kluba vsak dan od 8. do 12. ure.*³² O vpisu v slovensko šolo pišejo tudi v naslednjih letnikih časopisov. Potem ko je šola dobila vse potrebne dokumente in soglasja, smo v *Novem listu* lahko prebrali naslednje obvestilo: K

24 Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 30. 9. 1948, 2.

25 S. A. C. Slovene »Bazovica« riuvata a venerdi la commemorazione di Prešern. *La voce del popolo*, 9. 2. 1949, 2.

26 Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 7. 5. 1949, 2.

27 Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 25. 2. 1950, 2.

28 Slovenski dom. *Riječki list*, 26. aprila 1950, 4; Slovenski dom. *Riječki list*, 27. 4. 1950, 4.

29 Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 27. 4. 1950, 2.

30 Društvene vijesti. *Riječki list*, 23. 9. 1950, 2.

31 Ideja je zaživela po triletnih pogajanjih na Reki, v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Po intervenciji Maršalata je bilo izdano dovoljenje za delovanje štirih razredov slovenskega oddelka pri hrvaški šoli Matteotti. V začetku je bilo vpisanih 200 učencev. Ko se je šola preselila na Sušak, učenci, ki so živeli v zahodnem delu mesta, niso več prihajali. Zaradi premajhnega števila otrok je šola delovala samo tri leta.

32 Circolo slaveno di cultura. *La voce del popolo*, 25. 6. 1948, 2.

*številni udeležbi vabimo vse članstvo in prijatelje! V nedjeljo 24. 9. 1950 ob 10. uri dopoldne bo svečana otvoritev slovenske šole v prostorih šole Mateotti. K tej zgodovinski svečanosti vabimo vse slovenske starše z otroci kakor tudi ostalo članstvo in prijatelje.*³³

Odprtje šole v slovenskem jeziku je bilo zelo pomembno, zato je tudi razumljivo, da so še naprej sledila obvestila o vpisu, ki so jim dodajali tudi druga obvestila o učenju slovenskega jezika. To je še najbolj razvidno iz naslednjega obvestila: *Otvoren je upis u slovensku školu. Obavijest riječkim Slovencima koji žele upisati svoju djecu rođenu 1944. godine u 1. razred slovenske osnovne škole je da se upisati može 9. i 10. ovog mjeseca od 10 do 12 sati u direkciji O. Š. Matteotti u ulici Fiorello la Guardia.* Hkrati so dodali tudi obvestilo o vpisih v 5. razred osnovne šole. Poleg teh obvestil o šoli naletimo tudi na obvestila o tečaju slovenskega jezika za tiste učence, ki hodijo v druge šole na Reki, a *žele učiti svoj jezik.*³⁴ Razen v *La voce del popolo* naletimo na enaka obvestila v zvezi s šolo tudi v *Novem listu*. *La voce del popolo* kot manjšinsko glasilo pričakovano posveča takšno pozornost šolanju v maternem jeziku druge manjšine, razvidna pa je tudi velika toleranca in razumevanje *Novega lista.*³⁵

Zapisi, pa čeprav še tako majhni, nam razkrivajo tudi pomembne podatke o obstoju različnih aktivnosti; tako izvemo, da je imela »Bazovica« svojo knjižnico. Glede na tedanje stanje v gospodarstvu in kulturi je bila to pomembna pridobitev, saj je bil to povojni čas, ko ni bilo enostavno usposobiti prostora za knjižnico. Temu prostoru se je posvečala še posebna pozornost, člane pa so vabili v dnevnem tisku. O tem govori tudi naslednji zapis: *Pozivaju se članovi Slovenskog kluba, koji još to nisu učinili, da uplate društvu članarinu i da vrata knjige koje su dobili na posudbu iz klupske knjižnice.*³⁶ Tudi v drugih člankih so objavljena ista obvestila.³⁷ Treba je pripomniti, da je bila članarina zelo pomembna, ker so kulturno-umetniška društva na začetku dobivala zelo malo državnih sredstev. »Bazovica« je bila, kot tudi mnoga druga društva, v finančni stiski. Zora Ausec, dolgoletna predsednica, nato pa častna predsednica »Bazovice«, na finančne težave opozarja tudi v svoji zasebni korespondenci z ministrom Ivanom Regentom, ki je pogosto predaval v Slovenskem domu.³⁸ O tem priča obvestilo, ki poziva

33 Društvene vijesti. *Riječki list*, 23. 9. 1950, 2.

34 Aaperte le iscrizioni alla Scuola slovena. *La voce del popolo*, 6. 7. 1951, 2.

35 Društvene vijesti. *Riječki list*, 3. 9. 1950, 4; 14. 9. 1950, 2; 15. 12. 1949, 2; 15. 9. 1950, 2; (r.) Slovenci u Rijeci otvorili svoj dom i prvu školu. *Riječki list*, 29. 6. 1950, 2; Društvene vijesti. *Riječki list*, 1. 7. 1951, 4.

36 Circolo sloveno di cultura »Basovizza«. *La voce del popolo*, 12. 5. 1951, 2.

37 Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 15. 7. 1949, 2; Društvene vijesti. *Riječki list*, 14. 2. 1951, 4; Slovenski dom »Bazovica«. *Riječki list*, 24. 6. 1951, 4.

38 Po njegovi zaslugi je Zora Ausec uspela dobiti material, iz katerega so narejene obleke za zbor, po ugodnejši ceni. Minister ni veliko pomagal le društvu, temveč tudi ob odprtju slovenske šole na Reki. (Iz zasebnega arhiva

na Reki živeče Slovence na sestanek, po njem pa će govoriti drug *Ivan Regent* ministar vlade Republike Slovenije.³⁹ Iz poročila letne skupščine izvemo tudi teme govora ministra Regenta: *Tovariš Ivan Regent je imel potem krajši govor, v katerem je prikazal najvažnejša vprašanja o sedANJI situaciji v naši deželi in s konkretnimi primeri prikazal opravičenost našega stališča do nepravilnih obtožb Informbiroja. Govoril je o pomembni vlogi slovenskega naroda v borbi za dokončno osvoboditev iz suženjstva in eksploatacije, na kratko prikazal veličino pomembnih umetnikov, znanstvenikov in kulturnih delavcev, na katere je slovenski narod upravičeno lahko ponosen ...*⁴⁰

V dnevnem tisku naletimo tudi na članke, ki pozivajo pevce na vaje zbora.⁴¹ V časopisu pozivajo člane, prijatelje in simpatizerje društva na sestanke in razne proslave.⁴² Zanimiv je poziv na *Opći godišnji zbor*, kjer v nadaljevanju beremo: *Prisustvoval in govoril bo tovariš Ivan Regent, ministar za delo L. R. Slovenije. Ob tej priliki bo društveni pevski zbor pred svojim članstvom prvič nastopil.*⁴³ Neizogibne so proslave Prešernovega praznika,⁴⁴ Dneva žena in Dneva republike.⁴⁵ Razen tega naletimo na obvestila o plesih in zabavah za člane in prijatelje društva. Od leta 1952 ni podrobnejših obvestil o delu »Bazovice«.

V naslednji tabeli prikazujem primerjavo člankov v *Novem listu* s tistimi v *La voce del popolo*.

Mojce Milek.)

39 Ivan Regent oggi a Fiume. *La voce del popolo*, 23. 3. 1950, 2; Društvene vijesti. *Riječki list*, 18. 3. 1950, 2; Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 3. 1950, 4.

40 Godišnja skupština slovenskog kulturno-prosvjetnog društva »Bazovica«. *Riječki list*, 13. 8. 1949, 3.

41 Slovensko prosvjetno društvo. *Riječki list*, 24. 1. 1948, 4; Društvene vijesti. *Riječki list*, 30. 6. 1949, 4; 8. 9. 1949, 4; Circolo Sloveno di Cultura. *La voce del popolo*, 5. 3. 1948, 2; 20. 1. 1949, 2; 30. 6. 1949, 2; 8. 9. 1949, 2, Circolo sloveno »Basovizza«. *La voce del popolo*, 16. 10. 1951, 2; 11. 1951, 2.

42 Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 12. 1948, 2; Koruško večje. *Riječki list*, 2. 6. 1950, 4; Večer slovenske pesmi. *Riječki list*, 15. 12. 1950, 4; Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 4. 5. 1948, 2; Circolo Sloveno di Cultura. *La voce del popolo*, 7. 5. 1948, 2; Riunione di massa degli sloveni. Parlera il com. Regent. *La voce del popolo*, 25. 8. 1948, 2; Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 13. 12. 1948, 2; 23. 12. 1948, 2; S. A. C. S. »Bazovica«. *La voce del popolo*, 17. 2. 1949, 2; Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 27. 4. 1950, 2; Serata della Carinzia al Circolo di cultura sloveno. *La voce del popolo*, 2. 6. 1950, 2.

43 Društvene vijesti. *Riječki list*, 7. marta 1949, 2.

44 Slovensko kulturno-prosvetno društvo »Bazovica«. *Riječki list*, 10. 2. 1949, 2; Društvene vijesti. *Riječki list*, 25. 2. 1951, 4.

45 Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 11. 1950, 4; Akademija u čast Dana Republike. *Riječki list*, 27. 11. 1952, 5; Solenne accademia al Circolo »Basovizza«. *La voce del popolo*, 25. 11. 1950, 2; Circolo sloveno »Basovizza«. *La voce del popolo*, 29. 2. 1952, 2.

Tabela 2: Pregled števila člankov, ki se tematsko ujemajo, in so bili v obdobju med letoma 1948 in 1952 objavljeni v *Novem listu* in v *La voce del popolo*.

Leto	Število vseh člankov v <i>Novem listu</i>	Število vseh člankov v <i>La voce del popolo</i>	Število člankov v <i>Novem listu</i> , ki se tematsko ujemajo s članki iz <i>La voce del popolo</i> .	Število člankov v <i>La voce del popolo</i> , ki se tematsko ujemajo s članki iz <i>Novega lista</i> .
1948	32	28	16	17
1949	36	19	14	14
1950	35	26	17	22
1951	26	17	9	10
1952	4	8	1	2
Skupaj	133	98	57	65

Iz tabele je razvidno, da je število člankov, na katere naletimo v *Novem listu* in ki se tematsko ujemajo s članki iz *La voce del popolo*, 57, medtem ko je takih člankov iz lista *La voce del popolo* 65. To lahko pojasnimo s tem, da je *La voce del popolo* obvestila o raznih dogodkih pogosto objavljala več dni zapored. Včasih so bila objavljena celo trikrat, medtem ko je bila vest v *Novem listu* objavljena samo enkrat. Kot primer za to lahko vzamemo vabilo na *Godišnji opći zbor*. V *Novem listu* je bilo obvestilo objavljeno enkrat,⁴⁶ v *La voce del popolo* pa trikrat.⁴⁷ Tu se tematsko ujemajo izključno obvestila in zapisi o »Bazovici«, druga besedila pa ne.

Razlika v številu besedil iz *Novega lista*, ki se tematsko ujemajo, in tistih, ki se ne, je večja kot v listu *La voce del popolo*. Razlog je tudi v tem, da so članki v *La voce del popolo* v glavnem obvestila in zapisi, v *Novem listu* pa kritike in pogledi, pa tudi poročila z letnih skupščin »Bazovice«.

Čeprav se je od leta 1952 število strani dnevnih časopisov povečalo na štiri, ob koncu tedna pa še na več, je informacij o delovanju »Bazovice« vse manj. Če ne bi obstajala društvena kronika, bi zelo težko vedeli, koliko je bilo dogodkov v društvu, ki jih časopisi niso objavili. Spremenile so se tudi vrste besedil. Do leta 1952 je bilo veliko zapisov in obvestil, od tedaj pa se srečujemo z daljšimi članki. V *Novem listu* se »Bazovica« omenja v kritikah, poročilih o njenem delu, v člankih o sodelovanju na revijah kulturno-umetniških društev ali o dejavnosti društev nasploh, medtem ko so v *La voce del popolo* še naprej samo obvestila.

46 Društvene vijesti. *Riječki list*, 3. marta 1950, 4.

47 Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 2. 3. 1950, 2; Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 3. 3. 1950, 2; Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 4. 3. 1950, 2.

Prva objavljena kritika o dejavnosti »Bazovice« je bila negativna. Napisal jo je Drago Gervais.⁴⁸ V njej piše: *Imena France Bevka, Edvarda Kocbeka, Miška Kranjca su odviše krupna imena, ne samo slovenske nego uopće jugoslavenske književnosti, a da se može dozvoliti, da se može podnijeti, da ovi i ovakvi književnici čitaju svoja djela pred praznom dvoranom.* Razen slabe organizacije Gervais še opazuje: *u sličnu pogrešku pao je Slovenski dom, kad je organizirao Koruško večer. Jer, i pitanje Koruške nije stvar isključivo slovenska, nego naša, jugoslavenska. Medjutim, reda radi, moramo priznati da smatramo da ne leži sva krivnja na Slovenskom domu, nego na nekim pojedincima, koji izvjesne stvari dosta neozbiljno shvaćaju. Neozbiljno je na primjer, da se tek poslije književne večeri, oko 11 sati noću traže telefonom po riječkim i opatijskim hotelima sobe za slovenske goste.* Tej kritiki se je pridružilo tudi uredništvo, ki je v nadaljevanju v oklepaju napisalo sledeče: *Na ovu kritičku napomenu treba nadodati još jednu opasku, a to je ova: nepotrebno je i nezgodno da na slovenskoj književnoj večeri, na kojoj čitaju svoja djela najpoznatiji i najveći slovenski književnici, nastupe kao dodatak početnici (Gema Hafner i Toma Batagelj) koji žive u Rijeci, jer se time nepotrebno produžuje večer, odnosno onemogućuje gostima da se duže i svestranije prikažu publici.*⁴⁹

Na delo »Bazovice« pa so bili tudi pozitivni odmevi. Tako je besedilo v *Novem listu* nakazovalo dobro in kakovostno delo pevskega zbora. *Najveći uspjeh postigla je u subotu kazališna družina RKUD Fratellanza, s Goldonijevom komedijom »Poštanska krčma«, zatim mješoviti zbor KPD Slovenskog doma »Bazovica« i Doma kulture »Orehovica«.*⁵⁰

Iz časopisnega besedila »Slovenski književnici gostovali u Rijeci« se vidi, da se je k organizaciji literarnega večera s slovenskimi književniki tokrat pristopilo bolj resno. *U okviru kulturno-prosvjetne djelatnosti KPD »Bazovica« organizira kvalitetne priredbe. Nakon vrlo uspješne Prešernove akademije, koja je održana prošli mjesec, kada je Slovenski dom u Rijeci posjetilo šest slovenskih književnika. (...) Dvorana je bila dupkom puna slušalaca koji su pažljivo pratili program i na kraju spontano odali priznanje autorima.*⁵¹

48 Drago Gervais je bil rojen 18. 4. 1904 v Opatiji. Z Opatijo in liburnijskimi deli Istre je ostal povezan celo življenje. Preizkusil se je na mnogih področjih književnega delovanja, najbolj znan pa je po pisanju lirike v čakavskem narečju. Najboljši del Gervaisovega pesništva je nastal v težkih razmerah, ko je bil pesnik zaradi italijanske okupacije Istre daleč od svojega rojstnega kraja. Tedaj so nastale pesmi, v katerih obuja spomin na rojstni kraj z ljubeznijo do sveta otroštva in mladosti.

49 D. Gervais, Kritički osvrt na organizaciju slovenske književne večeri u Rijeci. *Riječki list*, 18. 2. 1948, 3.

50 Drugi i treći dan Smotre kulturno-umjetničkih društava i grupa Rijeke. *Riječki list*, 5. 7. 1949, 3.

51 Slovenski književnici gostovali u Rijeci. *Riječki list*, 25. 3. 1950, 2.

Trud in delo društvenih sekcij sta dvignila njihovo kakovost, kar razberemo iz besedila z naslovom »KPD 'Bazovica' najbolje društvo 1. rajona Rijeke«. Beremo naslednje: *Tokom prošle godine od domova kulture u 1. rajonu Rijeke bio je najuspješniji Dom kulture »Pehlin«, od čitaonica »Sv. Nikola«, a od društava KPD »Bazovica«. (...) Od sekcija kulturno-umjetničkih društava po radu i uspjesima ističu se pjevačka sekcija slovenskog društva »Bazovica«.*⁵²

Pohvale o dobrih zborovskih izvedbah lahko najdemo tudi v drugih besedilih: *Kulturno-umjetničko društvo »Bazovica« besprijeekorno je izvelo Simonitičjevu Pesem o Tilu i Salinerovu »Nazaj v planinski raj« gdje se naročito isticao ugodan glas soprana.*⁵³

Od leta 1951 se število časopisnih člankov o »Bazovici« zmanjšuje. Razlog je verjetno v tem, ker se je v društvu pojavil nekakšen problem, o čemer pričajo posamezni članki, od katerih je najvažnejši tisti iz leta 1952 z naslovom »Bazovica na prekretnici«, objavljen v *Novem listu*.⁵⁴ Razen tega, da nas opozarja na tedanje stanje v društvu, je članek pomemben tudi zato, ker med drugim opisuje dotedanjnjo društveno aktivnost.

V članku z naslovom »Što je pokazala ovogodišnja gradska smotra u Rijeci« naletimo na naslednje stavke: *Dostignuća zborovođa »Tvornice papira«, »F. Fabijančića« i »Bazovice« dokazuju pak da će ovi zborovođe stalnim stručnim usavršavanjem moći da stanu uz bok i mnogim profesionalnim zborovođama.*⁵⁵

Naslednji članek, ki se pojavi v *Novem listu*, je razgovor s tedanjim tajnikom Tonetom Mihcem, ki je poudaril, da je bilo leto zelo uspešno,⁵⁶ kar potrjujejo tudi zapisi v kroniki. Žal tega ne moremo potrditi z zapisi v časopisih. V *Novem listu* je to leto izšel samo en članek, medtem ko se v *La voce del popolo* ni pojavilo niti eno besedilo o delovanju »Bazovice«.

Tudi v naslednjih letih se omenja pozitivna društvena aktivnost. Tako v članku z naslovom »O savezu, društvima« navaja Ljubo Brgić *Bazovico kao jedno od društava koje postiže najbolje rezultate.*⁵⁷ Društvo se omenja tudi v članku, ki se nanaša na prihajajočo pevsko revijo. Napisano je: *Uz društva »Jedinstvo«, »Viktor Car Emin«, »Brodograditelj«, »Lučki radnik«, »Bazovica« i »Trsatsku limenu glazbu« imat ćemo prilike vidjeti i čuti manja društva i pjevačke grupe ...*⁵⁸ Iz tega se lahko

52 J. G., KPD »Bazovica« najbolje društvo u 1. rajonu Rijeke. *Riječki list*, 7. 2. 1950, 3.

53 570 učesnika na zaključnoj priredbi gradske smotre u Rijeci. *Riječki list*, 18. 4. 1950, 3.

54 (r) Bazovica na prekretnici. *Riječki list*, 25. 1. 1952, 2.

55 Lj. Brgić, Što je pokazala ovogodišnja gradska smotra u Rijeci. *Riječki list*, 12. 7. 1952, 3.

56 R. N., Novosti iz »Bazovice«. *Riječki list*, 3. 9. 1953, 3.

57 A. K., O savezu, društvima. *Novi list*, 8. 3. 1954, 3.

58 A. K., Smotra. *Novi list*, 9. 4. 1954, 3.

zaključí, da je bila »Bazovica« po številu svojih članov in številu članov v različnih tedanjih sekcijah eno od močnejših kulturno-umetniških društev. V tem času so imeli uspešna moški in mešani pevski zbor, o čemer pripoveduje naslednji navedek: *prema ocjeni kvalitete, od muških pjevačkih zborova na prvo mjesto dolazi zbor »F. Fabijančić«, na drugo »Fratellanza«, a na treće mjesto zbor »Bazovice«.*⁵⁹ V letu 1954 ni v *La voce del popolo* nobenega članka.

V letu 1955 je bilo v *Novem listu* društvo omenjeno s štirimi besedili, od katerih sta se dva nanašala na dogajanja v »Bazovici«. *La voce del popolo* je društvo omenil v enem članku, medtem ko je v društveni kroniki zapisanih 21 dogodkov.

Že v letu 1956 v *Novem listu* ni niti enega članka. *La voce del popolo* omenja dogodke v društvenih prostorih »Bazovice«, ne omenja pa aktivnosti sekcij. V društveni kroniki je zabeleženih 22 dogodkov.

Leta 1957 je v *Novem listu* objavljenih pet besedil, v katerih se omenja »Bazovica«, medtem ko *La voce del popolo* v tem letu ni objavil niti enega časopisnega članka. V kroniki je bilo zabeleženih 17 dogodkov. Članki v *Novem listu* najavljajo dogodke, povezane z Revijo kulturno-umetniških društev, s tem pa tudi nastope »Bazovice«.⁶⁰ V članku »Sve sekcije aktivne«, ki je izšel v *Novem listu*, dobimo podatke, ki pa niso omenjeni v društvenem arhivu. Med drugim tudi to, da je *godine 1952. društvo dobilo prvi nagrado na IV. Gradskoj smotri*, pa tudi podatek, da je tedaj zbor nastopil pod vodstvom Stanka Jerenčiča in da je bil v zadnjem času ustanovljen harmonikarski orkester *od samih omladinaca i jedini je te vrste u našem kraju, te s uspjehom nastupa u okviru djelatnosti društva*. Na koncu članek opozarja na pomembnost delovanja društva: *ako još dodamo da se u domu nalaze i čitaonica, sala za ping-pong i šah-sala, te ostale društvene igre, možemo reći da je to društvo žarište kulturno-umjetničke i prosvjetne djelatnosti Slovenaca u Rijeci*.⁶¹

PRIMERJALNA ANALIZA

Primerjalno analizo lahko izvedemo za obdobje med letoma 1953 in 1957. Ker kronike za celotno obdobje ni, se analize, ki bi se nanašala na pojavljanje časopi-snih člankov od ustanovitve društva, ne da narediti.

59 A. K., Poslije smotre. *Novi list*, 1. 5. 1954, 3.

60 Smotra kulturno-umjetničkih društava. *Novi list*, 19. 7. 1957, 5; 20. 7. 1957, 5; 22. 7. 1957, 5.

61 M. Matešić, Sve sekcije aktivne. *Novi list*, 10. 1. 1957, 2.

V letu 1953 ni nikakršnega ujemanja med dogodki iz društvene kronike in časopisnimi članki. Tudi v naslednjem letu ni stanje nič boljše. V *Novem listu* je 20. 2. 1954 omenjena Letna skupščina KUD »Bazovica«, vendar ta dogodek v kroniki ni zabeležen. Je pa v kroniki zabeležen podatek, da sta na mestni reviji nastopila pevski zbor in harmonikarski orkester.⁶² Na ta podatek naletimo tudi v prispevku v *Novem listu*, kjer se omenja nastop moškega zbora »Bazovice«, medtem ko so harmonikarji pohvaljeni.⁶³

V letu 1955 tako v kroniki kot v tisku naletimo na omembo literarnega večera z dne 20. 3. 1955. V kroniki lahko preberemo, da je ... *dvorana bila zasedena. Interes velik*.⁶⁴ Ta dogodek so spremljali tudi časopisni članki v *Novem listu*: *Slovenski književnici gostovali u Rijeci*⁶⁵ in v *La voce del popolo: Poveriggio letterano della SAC »Basovizza«*.⁶⁶ Zabeleženi so nastopi v okviru *Gradske smotre*,⁶⁷ omenjeni pa so tudi v časopisnih člankih, ki so spremljali to manifestacijo.⁶⁸ V časopisu se omenja tudi proslava Dneva republike.⁶⁹ Ta dogodek je zabeležen tudi v kroniki.⁷⁰ To je tudi leto, ko je poslednjič zabeležena omemba dogodkov, povezanih z »Bazovico« tudi v tisku. Leta 1956 v časopisih ni objavljeno niti eno besedilo o delovanju »Bazovice«. V letu 1957 so objavljeni prispevki o sodelovanju »Bazovice« na *Gradskoj smotri*, vendar pa v kroniki to ni označeno.

Do sedaj sem pisala samo o dejavnosti KPD Slovenski dom »Bazovica« in o njegovi zastopanosti v reškem tisku. Dejanska vrednost zastopanosti društva v tisku bo bolj jasna, če aktivnost in zastopanost »Bazovice« primerjamo z zastopanostjo drugih kulturno-umetniških društev. Treba je primerjati leto, v katerem je imela »Bazovica« največ časopisnih člankov, in leto, ko jih je imela najmanj. To sta leti 1948 in 1953. Izbrala sem društva, ki so tedaj že bila ustanovljena, in so sodelovala v kulturno-umetniškem življenju mesta. Med njimi sem izbrala dve manjšinski društvi, Italijanski klub kulture »Fratellanza« in Srbsko kulturno prosvetno društvo »Prosvjeta«, saj je tudi »Bazovica« manjšinsko društvo.

62 Kronika Slovenskega doma KPD »Bazovica«, zvezek 1, 4.

63 A. K., Poslije smotre. *Novi list*, 1. 5. 1954, 3.

64 Kronika Slovenskega doma KPD »Bazovica«, zvezek 1, 5.

65 Slovenski književnici gostovali u Rijeci. *Novi list*, 25. 3. 1955, 2.

66 Poveriggio letterano della SAC »Basovizza«. *La voce del popolo*, 19. 3. 1955, 2.

67 Kronika Slovenskega doma KPD »Bazovica«, zvezek 1, 7.

68 Večeras prvi, a sutra drugi dio smotre. *Novi list*, 25. 5. 1955, 5; Večeras drugi dio smotre. *Novi list*, 26. 5. 1955, 5.

69 Akademija u čast Dana Republike. *Novi list*, 27. 11. 1955, 5.

70 Kronika Slovenskega doma KPD »Bazovica«, zvezek 1, 8.

Tabela 4: Število člankov, v katerih se omenjajo kulturno-umetniška društva v *Novem listu* in v *La voce del popolo*.

Kulturno umetniško društvo	Novi list		La voce del popolo	
	1948	1953	1948	1953
KPD Slovenski dom »Bazovica«	32	3	28	-
Radniško kulturno-umjetniško društvo »Jedinstvo«	47	12	1	-
Italijanski klub kulture »Fratellanza«	10	5	57	111
Kulturno-umjetniško društvo »Zvijezda Danica«	2	3	-	-
Srbsko kulturno prosvetno društvo »Prosvjeta«	4	-	-	-
Skupaj	95	23	86	111

Iz tabele št. 4 se vidi število objavljenih tekstov v *Novem listu* in *La voce del popolo*. V letu 1948 je bilo največ časopisnih člankov, celo 47, v *Novem listu* objavljenih o dejavnosti RKUD »Jedinstvo«. Takrat je bila dejavnost »Bazovice« spremljana z 32 časopisnimi članki. Italijanski klub kulture »Fratellanza« je imel 10 časopisnih člankov, Srbsko kulturno prosvetno društvo »Prosvjeta« štiri, Kulturno-umetniško društvo »Zvijezda Danica« pa dva. V letu 1953 je Radniško kulturno-umjetniško društvo »Jedinstvo« imelo največ časopisnih člankov, in to 12. Delovanje Italijanskega kluba kulture »Fratellanza« je bilo spremljano s petimi članki, delovanje KPD Slovenski dom »Bazovica« in KUD »Zvijezda Danica« pa s tremi časopisnimi članki. Delovanje Srbskega kulturno prosvetnega društva »Prosvjeta« to leto ni spremljal niti en časopisni članek. Iz tabele lahko vidimo, da zmanjšanje števila časopisnih člankov letu 1953 ni specifično samo za delovanje KPD »Bazovica«, temveč se zmanjšano spremljanje aktivnosti lahko opazi tudi za druga društva. To pomeni, da poleg krize, ki je vladala leta 1952 in 1953 v upravi »Bazovice«, obstajajo še nekateri drugi razlogi, zaradi katerih se je število časopisnih člankov naglo zmanjšalo.

Če pogledamo tabelo, bomo videli, da je bilo v letu 1948 delovanje »Fratellanze« spremljano z največjim številom člankov v *La voce del popolo*. Spremljano je s 57 besedili, kar je tudi razumljivo, ker oba pripadata italijanski nacionalni manjšini. Z velikim številom člankov je spremljano tudi delovanje »Bazovice«, s točno 28. Delovanje RKUD »Jedinstvo« je obeleženo v samo enem časopisnem prispevku, to pa najverjetneje zato, ker je nastopalo na isti manifestaciji, na kateri je nastopala tudi »Fratellanza«. Čeprav je *La voce del popolo* časopis, ki pripada manjšini, pa

vseeno v letu 1948 ne najdemo niti enega članka, ki bi se nanašal na delovanje Srbskega kulturno prosvetnega društva »Prosvjeta«. Leta 1953 je bilo popolnoma drugače. V listu *La voce del popolo* ne naletimo na niti en članek, ki bi se nanašal na neko drugo kulturno-umetniško društvo, razen na Italijanski klub kulture »Fratellanza«.

ZAKLJUČEK

Delovanje KPD »Bazovica« lahko spremljamo iz nekaj virov. Eden, vsakakor najvažnejši, je kronika, ki se je vodila od leta 1953. Ker pa je bila »Bazovica« ustanovljena leta 1947, je njeno delovanje od tega trenutka mogoče spremljati prek reškega tiska. Prebirajoč besedila v obdobju med letoma 1947 in 1957, opazimo, da je »Bazovica« delovala prek svojih kulturnih sekcij, in to: pevskega zbora, harmonikarskega orkestra in dramsko-recitatorske sekcije. Poleg tega sta delo in delovanje »Bazovice« imela tudi prosvetni karakter. To se predvsem vidi pri organizaciji različnih literarnih večerov, v katerih so bili zastopani v glavnem slovenski književniki. V društvu so organizirali razne proslave, posvečene obletnicam posameznih pomembnih osebnosti iz kulturnega in družbenega življenja, obeleževale pa so se tudi različne državne proslave. Vsa ta dejavnost je spremljana v tedanjih reških časopisih *Novi list* in *La voce del popolo*. Število časopisnih zapisov o delovanju »Bazovice« je bilo zelo različno, vendar pa ni bilo odvisno samo od števila aktivnosti ali dogodkov. To se vidi s primerjavo dveh virov: kronike »Bazovice« in reškega tiska. Opazimo, da obstajajo leta, ko o delu »Bazovice« ni napisano ničesar ali zelo malo, kot je to na primer v letu 1956. Ne vemo, ali so razlog za to uprava »Bazovice« ali spremembe novinarske politike do spremljanja dela manjšinskih kulturno-umetniških društev.

Temo bi bilo treba še raziskati. Pri obdelavi naslednjih let bi bilo treba ugotoviti, ali je po časopisnem odzivu sodeč »Bazovica« še naprej aktivno sodelovala v kulturno-umetniškem življenju Reke in, kar je še važnejše, če je sodelovala pri izgradnji kulturno-umetniškega življenja mesta in pri tem afirmirala slovensko kulturo in umetnost. Razen tega bi z zbranim gradivom lahko dopolnili arhiv KPD Slovenski dom »Bazovica«, ki ni celovit.

Ta raziskava je pokazala, da so časopisni zapisi v *Novem listu* in v *La voce del popolo* relevanten komparativni vir pri preučevanju delovanja KPD Slovenski dom »Bazovica«, posredno pa tudi položaja in življenja Slovencev na Reki.

BIBLIOGRAFIJA: NOVI LIST

1948

- Koruško veče. *Riječki list*, 17. 1. 1948, 4.
- Slovensko prosvjetno društvo. *Riječki list*, 24. 1. 1949, 4.
- Književno veče slovenskih književnika. *Riječki list*, 14. 2. 1948, 4.
- Drago Gervais, Kritički osvrt na organizaciju slovenske književne večeri u Rijeci. *Riječki list*, 18. 2. 1948, 3.
- Slovenski dom. *Riječki list*, 21. 3. 1948, 4.
- Djelatnost Slovenskog društva u Rijeci. *Riječki list*, 14. 3. 1948, 4.
- Slovenski pioniri. *Riječki list*, 10. 4. 1948, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 7. 5. 1948, 4.
- Neke priredbe u Rijeci još uvijek imaju diletantski karakter. *Riječki list*, 30. 5. 1948, 2.
- Priredba grupe »Prešern« u Rijeci. *Riječki list*, 6. 6. 1948, 2.
- (j) Nastup radničkog pjevačkog zbora iz Kranja. *Riječki list*, 10. 6. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 9. 7. 1948, 2.
- Obavijesti. *Riječki list*, 25. 8. 1948, 4.
- Obavijesti. *Riječki list*, 2. 9. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 4. 9. 1948, 2.
- Obavijest Slovencima. *Riječki list*, 9. 9. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 17. 9. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 19. 9. 1948, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 30. 9. 1948, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 1. 10. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 2. 10. 1948, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 16. 10. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 30. 10. 1948, 2.
- Masovni sastanak Slovenskog doma. *Riječki list*, 13. 11. 1948, 2.
- Slovenski dom. *Riječki list*, 27. 11. 1948, 3.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 2. 12. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 16. 12. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 12. 1948, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 31. 12. 1948, 2.

1949.

- Društvene vijesti. *Riječki list*, 7. 1. 1949, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 21. 1. 1949, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 4. 2. 1949, 2.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 10. 2. 1949, 4.
- Društvene vijesti. *Riječki list*, 11. 2. 1949, 2.

U Rijeci je svečano proslavljena 100-godišnjica smrti Franceta Prešerna. *Riječki list*, 13. 2. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 18. 2. 1948, 2.

Počele su pripreme za smotru kulturno-umjetničkih društava Rijeke. *Riječki list*, 4. 3. 1949, 3.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 4. 3. 1949, 4.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 10. 3. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 17. 3. 1949, 2.

Aktivnost domova kulture Prvog rajona Rijeke. *Riječki list*, 18. 3. 1949, 3.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 1. 4. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 14. 4. 1949, 4.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 7. 5. 1949, 2.

Godišnja skupština slovenskog kulturno-prosvjetnog društva »Bazovica«. *Riječki list*, 13. 5. 1949, 2.

Priredbe Narodnog fronta 1. rajona u čast 30 godina osnutka KPJ. *Riječki list*, 26. 5. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 4. 6. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 17. 6. 1949, 4.

Pred smotre kulturno-umjetničkih društava i grupa grada i Kotara Rijeke. *Riječki list*, 30. 6. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 30. 6. 1949, 4.

Program smotri kulturno-umjetničkih društava i grupa Grada i Kotara Rijeke. *Riječki list*, 3. 7. 1949, 3.

Smotra kulturno-umjetničkih društava i grupa Rijeke. *Riječki list*, 5. 7. 1949, 3.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 7. 7. 1949, 4.

Smotra kulturno-umjetničkih društava i grupa grada i kotara Rijeke. *Riječki list*, 10. 7. 1949, 3.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 20. 7. 1949, 4.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 19. 8. 1949, 4.

Rad kulturno-umjetničkih društava u Rijeci. *Riječki list*, 21. 8. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 2. 9. 1949, 4.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 8. 9. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 30. 10. 1949, 4.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 10. 11. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 17. 11. 1949, 2.

Kulturno-umjetnička djelatnost Slovenaca u Rijeci. *Riječki list*, 3. 12. 1949, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 15. 12. 1949, 2.

1950.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 3. 2. 1950, 2.

J. G. KPD »Bazovica« najbolje društvo u 1. rajonu Rijeke. *Riječki list*, 7. 2. 1950, 3.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 12. 2. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 26. 2. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 3. 3. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 18. 3. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 3. 1950, 2.
Program završne priredbe II. gradske smotre u Rijeci 16. o. mj. *Riječki list*, 16. 4. 1950, 3.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 16. 4. 1950, 4.
750 učesnika na zaključnoj priredbi gradske smotre u Rijeci. *Riječki list*, 18. 4. 1950, 3.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 27. 4. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 14. 5. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 19. 5. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 28. 5. 1950, 4.
Koruško veče. *Riječki list*, 2. 6. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 3. 6. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 15. 6. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 20. 6. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 2. 7. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 8. 7. 1950, 4.
Na festivalu u Ilirskoj Bistrici sudjeluje više društava iz Riječke oblasti. *Riječki list*, 24. 8. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 31. 8. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 3. 9. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 14. 9. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 15. 9. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 23. 9. 1950, 2.
Slovinci u Rijeci otvorili svoj dom i prvu školu. *Riječki list*, 26. 9. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 27. 10. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 7. 11. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 11. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 2. 12. 1950, 2.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 10. 12. 1950, 4.
Večer slovenske pesmi. *Riječki list*, 15. 12. 1950, 4.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 26. 12. 1950, 2.

1951.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 10. 1. 1951, 4.
Društvene vijesti. *Riječki lis*, 11. 1. 1951, 4.
Novi odbor KPD »Bazovica«. *Riječki list*, 18. 1. 1951, 3.
Društvene vijesti. *Riječki list*, 14. 2. 1951, 4.

Lj. B., Priznanje najzaslužnijima za uspjehe u kulturno-prosvjetnom radu. *Riječki list*, 21. 2. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 23. 2. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 25. 2. 1951, 4.

Koruška večer. *Riječki list*, 2. 3. 1951, 2.

Koruško veče u Rijeci. *Riječki list*, 7. 3. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 23. 3. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 24. 3. 1951, 2.

Slovenski dom. *Riječki list*, 5. 4. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 22. 4. 1951, 2.

Slovenski dom »Bazovica«. *Riječki list*, 17. 5. 1951, 2.

Program smotre. *Riječki list*, 5. 6. 1951, 2.

Dramska grupa TT centra izvela Nušićevo »Tudjinče«. *Riječki list*, 5. 6. 1951, 2.

Slovenski dom »Bazovica«. *Riječki list*, 24. 6. 1951, 4.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 30. 6. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 1. 7. 1951, 4.

Slovenski dom. *Riječki list*, 26. 7. 1951, 2.

Društvene vijesti. *Riječki list*, 27. 9. 1951, 2.

Slovenski dom »Bazovica«. *Riječki list*, 8. 11. 1951, 2.

Slovenski dom »Bazovica«. *Riječki list*, 17. 11. 1951, 2.

1952.

Slovenski dom. *Riječki list*, 20. 1. 1952, 2.

(r) »Bazovica« na prekretnici. *Riječki list*, 25. 1. 1952, 3.

A. Mihec; D. Filipčić, Poslije godišnje skupštine društva »Bazovica«. *Riječki list*, 13. 2. 1952, 3.

Ljubo Brgić, Što je pokazala ovogodišnja gradska smotra u Rijeci. *Riječki list*, 12. 6. 1952, 3.

1953.

Godišnja skupština Saveza KPD. *Novi list*, 22. 3. 1953, 2.

Svi u Okruglicu. *Novi list*, 2. 9. 1953, 2.

R. N., Novosti iz »Bazovice«, *Novi list*, 3. 9. 1953, 3.

1954.

Godišnja skupština KUD »Bazovica«. *Novi list*, 20. 2. 1954, 2.

A. K., O Savezu, društvima. *Novi list*, 8. 3. 1954, 3.

A. K., Smotra. *Novi list*, 9. 4. 1954, 3.

A. K., Poslije smotre. *Novi list*, 16. 5. 1954, 3.

A. K., Podijeljene su diplome i pohvale. *Novi list*, 26. 5. 1954, 3.

1955.

- Slovenski književnici gostovali u Rijeci. *Novi list*, 25. 3. 1955, 2.
Večeras prvi, a sutra drugi dio smotre. *Novi list*, 25. 5. 1955, 5.
Večeras drugi dio smotre. *Novi list*, 26. 5. 1955, 5.
Završila smotra kulturno-umjetničkih društava u Rijeci. *Novi list*, 27. 5. 1955, 2.
Akademija u čast Dana Republike. *Novi list*, 27. 11. 1955, 5.

1957.

- M. Matešić, Sve sekcije aktivne. *Novi list*, 10. 1. 1957, 3.
Smotra kulturno-umjetničkih društava. *Novi list*, 24. 5. 1957, 5.
Smotra kulturno-umjetničkih društava. *Novi list*, 19. 7. 1957, 5.
Smotra kulturno-umjetničkih društava. *Novi list*, 20. 7. 1957, 5.
Smotra kulturno-umjetničkih društava. *Novi list*, 22. 7. 1957, 5.

*La voce del popolo***1948.**

- Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 23. 1. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 14. 2. 1948, 2.
Intervista con gli scrittori slaveni. *La voce del popolo*, 19. 2. 1948, 3.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 27. 2. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 5. 3. 1948, 2.
Assemble generale del circolo sloveno da cultura. *La voce del popolo*, 13. 3. 1948, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 14. 3. 1948, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 20. 3. 1948, 2.
Pionieri sloveni. *La voce del popolo*, 8. 4. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 7. 5. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 21. 5. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 4. 6. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura, *La voce del popolo*, 25. 6. 1948, 2.
Circolo sloveno di cultura. Iscrizioni alle scuole elementri. *La voce del popolo*, 27. 6. 1948, 2.
Circolo sloveno di Cultura. *La voce del popolo*, 4. 7. 1948, 2.
Circolo sloveno di Cultura. *La voce del popolo*, 30. 7. 1948, 2.
Riunione di massa degli sloveni parlera il comp. Regent. *La voce del popolo*, 25. 8. 1948, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 1. 9. 1948, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 2. 9. 1948, 2.
Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 17. 9. 1948, 2.
Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 19. 9. 1948, 2.
Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 30. 9. 1948, 2.
Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 15. 10. 1948, 2.

Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 12. 11. 1948, 2.
Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 26. 11. 1948, 2.
Circolo Sloveno. *La voce del popolo*, 1. 12. 1948, 2.
Circolo Sloveno di Cultura. *La voce del popolo*, 23. 12. 1948, 2.
Circolo Sloveno di Cultura. *La voce del popolo*, 31. 12. 1948, 2.

1949.

Circolo Sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 20. 1. 1949, 2
S. A. C. Slovene »Bazovica« Riuvjata a venerdi la commemorazione di Prešern. *La voce del popolo*, 9. 2. 1949, 2.
S. A. C. S. »Bazovice«, *La voce del popolo*, 17. 2. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 20. 2. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura Conferenza sui poeta Cankar. *La voce del popolo*, 9. 3. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 16. 3. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 17. 3. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 31. 3. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 13. 4. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 6. 5. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 7. 5. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 8. 5. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 4. 6. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 16. 6. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 30. 6. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 19. 7. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 29. 7. 1949, 2.
Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 8. 9. 1949, 2.

1950.

Circolo sloveno di cultura Basovizza. *La voce del popolo*, 15. 2. 1950, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 25. 2. 1950, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 2. 3. 1950, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 3. 3. 1950, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 4. 3. 1950, 2.
Ivan Regent oggi a Fiume. *La voce del popolo*, 23. 3. 1950, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 27. 4. 1950, 2.
S. A. C. sloveno Bazovica, *La voce del popolo*, 14. 5. 1950, 2.
S. A. C. sloveno Bazovica, *La voce del popolo*, 19. 5. 1950, 2.
Serata della Carinzia al Circolo di cultura Sloveno. *La voce del popolo*, 2. 6. 1950, 2.
S. A. C. sloveno Bazovica, *La voce del popolo*, 20. 5. 1950, 2.
Serata slavena »Basovica« Fiume. *La voce del popolo*, 20. 6. 1950, 2.

Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 8. 7. 1950, 2.
Si apre a Fiume la Scuola slovena. *La voce del popolo*, 31. 8. 1950, 2.
Circolo di cultura Sloveno. Si iniziano le iscrizioni per la scuola slavena. *La voce del popolo*, 3. 9. 1950, 2.
Circolo di cultura Sloveno. Si iniziano le iscrizioni per la scuola slavena. *La voce del popolo*, 5. 9. 1950, 2.
Circolo si cultura slavena. *La voce del popolo*, 15. 9. 1950, 2.
Conferenza alla Casa slavena. *La voce del popolo*, 1. 10. 1950, 2.
Conferenza alla Casa slavena. *La voce del popolo*, 3. 10. 1950, 2.
Celebrazione del poseta Marulić al Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 26. 10. 1950, 2.
Celebrazione del poseta Marulić al Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 27. 10. 1950, 2.
Runione di massa alla Casa slovena di cultura. *La voce del popolo*, 7. 11. 1950, 2.
Solenne accademia al Circolo »Basovizza«. *La voce del popolo*, 23. 11. 1950, 2.
Solenne accademia al Circolo »Basovizza«. *La voce del popolo*, 25. 11. 1950, 2.
Serata di cantori popolari slovene. *La voce del popolo*, 15. 12. 1950, 2.
Circolo di cultura sloveno »Bazovica«. *La voce del popolo*, 24. 12. 1950, 2.
Circolo di cultura sloveno »Bazovica«. *La voce del popolo*, 26. 12. 1950, 2.

1951.

Societa slovena di cultura. *La voce del popolo*, 10. 1. 1951, 2.
Societa slovena di cultura. *La voce del popolo*, 11. 1. 1951, 2.
Societa slovena di cultura. *La voce del popolo*, 14. 1. 1951, 2.
Societa slovena di cultura. *La voce del popolo*, 19. 2. 1951, 2.
Ai coristi della S. A. C. O. Bazovizza. *La voce del popolo*, 23. 3. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 25. 3. 1951, 2.
Circolo sloveno. *La voce del popolo*, 5. 4. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 14. 4. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 19. 4. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 25. 4. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 17. 5. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 24. 6. 1951, 2.
Circolo sloveno di Bazovizza. *La voce del popolo*, 1. 7. 1951, 2.
Aperte le iscrizioni alla scuola slovena. *La voce del popolo*, 6. 7. 1951, 2.
Circolo sloveno Bazovica. *La voce del popolo*, 28. 9. 1951, 2.
Circolo sloveno si cultura. *La voce del popolo*, 16. 10. 1951, 2.
Circolo cultura Basovizzca. *La voce del popolo*, 16. 11. 1951, 2.

1952.

Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 18. 1. 1952, 2.

Circolo sloveno si cultura »Basovizza«. *La voce del popolo*, 20. 1. 1952, 2.

Circolo sloveno di cultura. *La voce del popolo*, 2. 2. 1952, 2.

Circolo sloveno di cultura »Basovizza«. *La voce del popolo*, 9. 2. 1952, 2.

Circolo sloveno »Basovizza«. *La voce del popolo*, 29. 2. 1952, 2.

Circolo sloveno Basovizza. *La voce del popolo*, 22. 3. 1952, 2.

Circolo sloveno Basovizza. *La voce del popolo*, 25. 4. 1952, 2.

Circolo sloveno Basovizza. *La voce del popolo*, 5. 9. 1952, 2.

1955.

Poveriggio letterario della SAC »Basovizza«. *La voce del popolo*, 19. 3. 1955, 2.

1956.

U. S. P. L. Stranga. *La voce del popolo*, 15. 1. 1956, 2

U. S. P. L. Stranga. *La voce del popolo*, 16. 1. 1956, 2.

LITERATURA

- BOBETKO-MAJER, S. (1999). Ferdo Livadić u tisku svoga doba. V: *Arti Musices*, god. 30, br. 2, Zagreb.
- LUKEŽIĆ, I. *Književne teme u hrvatskoj periodici istarsko-kvarnerskog kruga*. (Magistarski rad). Tipkopolis.
- SAPUNAR, M. (2000). *Osnove znanosti o novinarstvu*. Zagreb: Naprijed.
- STRČIĆ, M. (1933). Pjesničko djelo Drage Gervaisa, v: *Pod Učkun*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- STRČIĆ, P. (1972). *Primorski vjesnik 1941. godine: Izbor članaka o Hrvatskom primorju, Istri i Gorskom kotaru*. Rijeka: Mala biblioteka Muzeja narodne revolucije u Rijeci.
- 30 let slovenskega kulturno prosvetnega društva Bazovica Rijeka 1947–1977*. Kulturno-prosvetno društvo Bazovica. Ljubljana 1977.

VIRI

- Kronika Slovenskog doma KPD »Bazovica«, zvezek 1. Rukopolis. Arhiva KPD Slovenskog doma »Bazovica«.
- Privatna korespondencija Zore Ausec. Rukopolis. Zasebna arhiva Mojce Milek.